

Π.3.2.3 Δημιουργία εργαλείων ανάγνωσης και διδασκαλίας της λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Δημοτικού

Θεματική ενότητα:

Η οικογένεια

Τίτλος:

«Παιδί και οικογένεια»

ΤΣΑΡΜΠΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.3. Δημιουργία εργαλείων ανάγνωσης και διδασκαλίας της λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Παιδί και οικογένεια

Δημιουργία σεναρίου

Αντιγόνη Τσαρμποπούλου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Δημοτικού

Χρονολογία

2012

Διδακτική / θεματική ενότητα

Η Οικογένεια

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Θα απαιτηθούν 8 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, βιβλιοθήκη σχολείου.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: Απαιτείται εξοικείωση των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο καθώς και με απλές εφαρμογές των Η/Υ: γνώση χρήσης παιχνιδιών και απλών λογισμικών ζωγραφικής.

Για τον δάσκαλο: Γνώσεις Τ.Π.Ε Α΄ επιπέδου.

Για το σχολείο: Συνεργασία με τη διεύθυνση του σχολείου και τον καθηγητή της Πληροφορικής, ώστε να διατεθεί κάποιες ώρες το εργαστήριο πληροφορικής για το μάθημα της λογοτεχνίας. Η τάξη θα πρέπει να διαθέτει διαδραστικό πίνακα ή βιντεοπροβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο είναι πρωτότυπο στη σύλληψη.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο του παρόντος σεναρίου, γίνεται μια απόπειρα ανίχνευσης της σχέσης μεταξύ παιδιού και οικογένειας διαβάζοντας λογοτεχνικά βιβλία σε συνδυασμό με έργα τέχνης. Με οδηγό ερωτήματα που προκύπτουν από τα ίδια τα παιδιά για τον ρόλο των παιδιών στην οικογένεια και τις ανάγκες τους που αυτή καλύπτει, οργανώνεται ένα project στην τάξη που στηρίζεται κυρίως στην ομαδοσυνεργατική εργασία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Αφετηρία του σεναρίου είναι η ενότητα «Η οικογένεια», στο πιλοτικό Π.Σ. για τη Λογοτεχνία αλλά και η συχνή επανάληψη του θέματος της οικογένεια και της θέσης

του παιδιού σε αυτήν στα *Ανθολόγια* και τα βιβλία της *Γλώσσας*, όλων των τάξεων γενικά του Δημοτικού σχολείου

Το σενάριο επικεντρώνεται στην εξέταση της εμπειρίας να είναι κανείς παιδί όπως αυτή καταγράφεται στα λογοτεχνικά κείμενα και ιδιαίτερα στη μελέτη της κοινωνικής θέσης του παιδιού μέσα στην οικογένεια με το πέρασμα του χρόνου και τις αλλαγές που παρατηρούνται εξαιτίας των διαφορετικών κοινωνικών συνθηκών κάθε εποχής. Στόχος είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τους τρόπους με τους οποίους διαφορετικές μορφές οικογένειας προσπαθούν να καλύψουν τις ίδιες ανάγκες (βιοτικές, συναισθηματικές, γνωστικές, κοινωνικοποιητικές) και να συνδέσουν τις παραπάνω παρατηρήσεις τους με την καθημερινή ζωή.

Αρχικά, δίνονται ερεθίσματα στα παιδιά για να μελετήσουν τον τρόπο που αποδίδονται τα παιδιά και οι οικογένειές τους σε διάφορες μορφές τέχνης (ζωγραφική, σύγχρονος κινηματογράφος) και στη συνέχεια η κάθε ομάδα επιλέγει ένα λογοτεχνικό βιβλίο και αναλαμβάνει να το παρουσιάσει στις υπόλοιπες απαντώντας σε κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα. Οι απαντήσεις και η παραγωγή νέων ερωτημάτων πραγματοποιούνται μέσα από ποικίλες εργασίες που ανατίθενται στα παιδιά, συγκεκριμένες για κάθε κείμενο.

Τα ψηφιακά εργαλεία που προτείνονται αναδεικνύουν τη διακειμενικότητα μεταξύ των λογοτεχνικών έργων αλλά και μεταξύ διαφορετικών μορφών τέχνης, αρχή που διέπει και την επιλογή των κειμένων γενικότερα, προκειμένου να κατανοήσουν οι μαθητές ότι οι ιστορίες επαναγράφονται, για να μεταφέρουν ένα γνωστό παλαιότερα θέμα σε ένα νέο λογοτεχνικό και κοινωνικό περιβάλλον. Τον ίδιο στόχο υπηρετεί και η επιλογή ψηφιακών εργαλείων-παιχνιδιών που δίνουν έμφαση στην οπτική γωνία από την οποία αφηγείται κάποιος την ιστορία ή στην αναγνώριση των διαφορετικών φωνών που αφηγούνται την ίδια ιστορία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν, μέσα από τον ασφαλή και συμβολικό χώρο της λογοτεχνίας πως η οικογένεια είναι ο πρώτος χώρος στον οποίο το παιδί καλύπτει τις εξής ανάγκες του:
 - ✓ βιολογικές (ανάγκη για τροφή, στέγαση, υγιεινή)
 - ✓ συναισθηματικές (ανάγκη για αγάπη, ασφάλεια, εμπιστοσύνη)
 - ✓ γνωστικές
 - ✓ κοινωνικοποιητικές.
- να αντιληφθούν πως οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια διαφοροποιούνται ανάλογα με τον χρόνο, τον χώρο και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της οικογένειας.
- να καταλάβουν πως και ο ρόλος του παιδιού (υποχρεώσεις, δικαιώματα, σχέσεις) προσδιορίζεται από τις παραπάνω συνθήκες, αλλά και από τον χαρακτήρα και τις σχέσεις των ενηλίκων της οικογένειας.
- να κατανοήσουν πως όλες οι οικογένειες περνούν δύσκολες και όμορφες στιγμές, πως όλα τα μέλη της οικογένειας μπορεί να διαχειρισθούν με επιτυχία ή αστοχία κάποια περιστατικά.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να παρατηρούν τις σχέσεις και τα συναισθήματα των ηρώων της οικογένειας του κειμένου και να τα ερμηνεύουν.
- να παρατηρούν τον τρόπο με τον οποίο η οικογένεια μέσα στο κείμενο επηρεάζει το ρόλο, τον χαρακτήρα, το αξιακό σύστημα, τους στόχους των παιδιών.

- να αναζητούν στο κείμενο και να καταγράφουν το ρόλο κάθε μέλους της οικογένειας και να τον ερμηνεύουν με βάση τον χώρο και τον χρόνο, το πολιτισμικό κεφάλαιο, τις ανάγκες, το χαρακτήρα των μελών της.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες μετά το τέλος της διδασκαλίας να μπορούν:

- να κατανοήσουν τον διαφορετικό σημειωτικό κώδικα που χρησιμοποιούν οι διάφορες μορφές τέχνης για να περιγράψουν τη σχέση μεταξύ παιδιού-οικογένειας σε διαφορετικές εποχές.
- να συγκρίνουν τα διαφορετικά σημειωτικά μέσα που χρησιμοποιούν τα σύγχρονα πολυτροπικά κείμενα επιτυγχάνοντας ποικίλες προεκτάσεις του νοήματος.

Διδακτικές πρακτικές

Το προτεινόμενο σενάριο μεθοδεύεται με τη μορφή του project που οργανώνεται στην τάξη με θέμα τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται το παιδί σε κάθε εποχή και μέσω διαφορετικών μορφών τέχνης. Θα εφαρμοστεί ομαδοσυνεργατική διδασκαλία σε δύο φάσεις, με διαφορετική σύσταση ομάδων κάθε φορά.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Έναυσμα για το σενάριο αποτελούν τα πολλά κείμενα που περιλαμβάνονται σε όλα τα Ανθολόγια του Δημοτικού με θέμα την «οικογένεια».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο εντάσσεται στην θεματική ενότητα της Β΄ Δημοτικού «Οικογένεια».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν απλές εφαρμογές των Η/Υ (επεξεργαστής κειμένων, ψηφιακά παιχνίδια, λογισμικά ζωγραφικής).

Σκοπός της αξιοποίησης των ΤΠΕ είναι η ανάπτυξη μιας δημιουργικής σχέσης μαζί τους από την πλευρά των μαθητών, που θα δίνει ερεθίσματα και θα συντελεί στην καλλιέργεια της φαντασίας των μαθητών, καθώς και κατάλληλο υλικό για να διατυπώνουν τις δικές τους ιδέες και να παράγουν τα δικά τους πολυτροπικά κείμενα, εκφράζοντας τις προσωπικές τους ερμηνείες και οπτικές.

Κείμενα

Τα σχολικά κείμενα:

- *Ανθολόγιο Α'–Β' Δημοτικού*, τα κείμενα της Ενότητας 1, [Οικογένεια](#), τα κείμενα:
- ✓ Μαρία Γουμενοπούλου, «Η γελαστή οικογένεια» (ποίημα)
- ✓ «Η κουκουβάγια και η πέρδικα» (λαϊκός μύθος)
- ✓ Τζιάνι Ροντάρι, *Ποιος διευθύνει;*
- ✓ «Νανουρίσματα και ταχαρίσματα»
- ✓ Βιτσέντζος Κορνάρος, «Η Αρετούσα» (ποίημα)
- ✓ Ντέμπε Γκλιόρι, *Θα σ'αγαπώ ό,τι κι αν γίνει*
- ✓ Βασίλης Ρώτας, «Ο παππούλης» (ποίημα)
- ✓ Χρυσούλα Χατζηγιαννιού, *Η κλώσα*
- *Ανθολόγιο Γ'–Δ' Δημοτικού*, [Η ιστορία του Ερνέστου](#)

Παράλληλα κείμενα

Έλενα Αρτζανίδου, *Με λένε Πρόμις*. Αθήνα: Ψυχογιός, 2006, βλ. [biblionet](#).

Beatrice, Alemagna, *Τι θα πει «παιδί;»* / μτφ ElsaDamieni, Γιώργος Κουραβέλος. Αθήνα: Κόκκινο, 2011, βλ. [biblionet](#).

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, *Ζητώ μαμά ή Ζήτω η μαμά!* Αθήνα: Ωρίων, 2007, βλ. [biblionet](#).

Αλέξης Κυριτσόπουλος, *Σαββατοκύριακα*. Αθήνα: Άγρα, 1998, βλ. [biblionet](#)

Στέλλα Μιχαηλίδου, *Ο γάιδαρος ο Μένιος, ο παραχαϊδεμένος*. Αθήνα: Εν πλω, 2010, βλ. [biblionet](#)

Γιαν Προχάτσκα, *Μια τρελή οικογένεια* / μτφ Ριάνα Μιχαλάκη. Αθήνα: Πατάκης, 1999.

Tim Horgood, *Όλοι μαζί στον μπλε καναπέ* / απόδοση Γιάννα Σκαρβέλη. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο, 2009, βλ. [biblionet](#).

Υποστηρικτικό υλικό

Ιστότοποι-ιστοσελίδες

Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα & τη γλωσσική εκπαίδευση (<http://www.greek-language.gr/Resources/>)

→ Νέα ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία

→ Εξερευνώ τις ιστορίες (<http://www.e-istories.gr>)

Ψηφιακά παιχνίδια-γενεαλογικό δέντρο λέξεων

- Παιχνίδια λέξεων:
- Πινακοθήκη συναισθημάτων

(βλ. <http://www.e-istories.gr/games/feelings/index.html>)

➤ Συνταγές με συναίσθημα

(βλ. <http://www.e-istories.gr/games/recipes/index.html>)

• Παιχνίδια ηρώων:

➤ Βρες ποιος είμαι, πώς με λένε και πώς μοιάζω

(βλ. <http://www.e-istories.gr/games/whoami/index.html>)

• Γενεαλογικό δέντρο λέξεων: Λέξεις «Παιδί», «Οικογένεια»

(βλ. <http://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/words/index.html>)

Ιστοτόποι-Ιστολόγια με έργα ζωγραφικής που έχουν ως θέμα το παιδί και την οικογένεια:

<http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/210003576?rpp=20&pg=9&ft=Picasso&pos=179>

<http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/210006985>

<http://www.artic.edu/aic/collections/exhibitions/modernwing/artwork/109275>

<http://www.the-athenaeum.org/art/list.php?m=a&s=du&aid=1801>

http://www.bookbook.gr/index.php?option=com_flippingbook&book_id=195

[Το παιδί στη νεοελληνική τέχνη](#)

<http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1994/01/01011994.pdf>

<http://www.mystudios.com/art/modern/picasso/picasso-mother.html>

<http://www.wikipaintings.org/en/pablo-picasso/mother-and-child-behind-the-bouquet-of-flowers-1901>

<http://www.wikipaintings.org/en/pablo-picasso/mother-and-child-on-the-beach-1902-1>

<http://www.wikipaintings.org/en/pablo-picasso/mother-and-son-on-the-shore-1902>

[στο θέμα της μητρότητας .](#)

<http://www.unicef.gr/symsb.php>

<http://www.0-18.gr/gia-paidia/nea/afises-gia-tin-pagkosmia-imera-dikaiomaton-toy-paidioy>

Λογισμικά σχεδιασμού κόμικ ή ζωγραφικής

<http://www.pixton.com/schools/overview>

<http://www.education.vic.gov.au/languagesonline/games/cartoon/>

<http://tuxpaint.org/>

http://www.kidmedia.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=111&Itemid=131&lang=el

<http://revelation-natural-art.software.informer.com>

Ταινίες

Meet the Robinsons (2007), Stephen J. Anderson

Ο Μικρός Νικόλας (2009), Λορέν Τιράρ

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

1η–2η/3η διδακτική ώρα (η φάση αυτή μπορεί να επιμηκυνθεί, αν αποφασιστεί από τον εκπαιδευτικό να είναι μεγαλύτερη η χρονική διάρκεια του project συνολικά)

Α' φάση

Παίζουμε το ψηφιακό παιχνίδι λέξεων «Πινακοθήκη συναισθημάτων», στο οποίο απεικονίζονται παιδιά στο οικογενειακό τους περιβάλλον και περιγράφονται τα συναισθήματά τους, π.χ. *Η αδελφή μου η Κλάρα κι εγώ, Ο Τρελαντώνης, Η Ματίλντα* (μπορεί να είναι γνωστή από την ταινία ή μπορούμε να προβάλλουμε εμείς την ταινία ως έναυσμα), *ο Μικρός Νικόλας* (μπορούμε να αξιοποιήσουμε και τα βίντεο που είναι αναρτημένα στο youtube από τη σειρά *Ο μικρός Νικόλας -Le petit Nicolas* 2009 M6 Studio Method Animation M6, Luxanimation, DQ Entertainment International Realisation Arnaud Bouron ή να δούμε την ταινία μεγάλου μήκους που αναφέρεται παραπάνω). Ας περιγράψουν τις οικογένειες των παιδιών αυτών. Ποια είναι η θέση και ο ρόλος των παιδιών; Πώς αντιδρούν τα παιδιά σε αυτά που τους λένε οι μεγάλοι ή τα αδέρφια τους;

Επίσης, από το παιχνίδι λέξεων «Συνταγές με συναίσθημα», μπορούμε να επιλέξουμε τις πιο 'εύκολες' συνταγές (π.χ. από τα βιβλία *Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει, Ο παππούς πετάει, η Μικρή, Όταν οι αρκούδες πήγαν για ύπνο τη νύχτα της φοβερής και τρομερής καταιγίδας*) αλλά και τις πιο 'δύσκολες' του *Τρελαντώνη* ή της *Ματίλντας*. Ας περιγράψουμε τα συναισθήματα και τις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας, όπως αυτές φαίνονται στα κείμενα του παιχνιδιού.

Εναλλακτικά, μπορούν να επιλεγούν κάποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες:

- Ανάγνωση του κειμένου «Ποιος διευθύνει» του Τζιάνι Ροντάρι, από το *Ανθολόγιο Α΄-Β΄ Δημοτικού*: Συζήτηση για τους ρόλους που πιθανά παίζουν τα διάφορα μέλη μιας οικογένειας, τις σχέσεις μεταξύ μικρών και μεγάλων, κοινές δραστηριότητες κλπ.

Σύγκριση του κειμένου με έργα ζωγραφικής που απεικονίζουν οικογένειες σε παλιότερες εποχές (χαρακτηριστικός ο πίνακας του Νικηφόρου Λύτρα «Η επιστροφή από το πανηγύρι»). Τι συμπεράσματα βγάζουν για τη θέση του πατέρα σε παλιότερες εποχές, και ιδιαίτερα στην επαρχία;

- Ανάγνωση του ποιήματος «Η γελαστή οικογένεια» της Μαρίας Γουμενοπούλου, από το *Ανθολόγιο Α΄-Β΄ Δημοτικού*:

Συζητάνε για τη δικιά τους οικογένεια, μπορούν να φέρουν φωτογραφίες από την οικογένειά τους ή να τη ζωγραφίσουν. Σύγκριση με οικογενειακές φωτογραφίες παλιότερων εποχών (π.χ. το έργο του Νικολάου Ξυδιά «Οικογενειακή προσωπογραφία»). Μπορούν να χρησιμοποιήσουν την τεχνική δραματοποίησης «Παγωμένη εικόνα» και να στήσουν σε κάθε ομάδα μια οικογενειακή φωτογραφία. Τις υποθέσεις κάνουν οι υπόλοιποι μαθητές για τα μέλη της οικογένειας και τη σχέση τους;

- Ανάγνωση του λαϊκού μύθου «Η κουκουβάγια και η πέρδικα», από το *Ανθολόγιο Α΄-Β΄ Δημοτικού*:

Συζήτηση για τη σχέση μητέρας-παιδιού και εξέταση της σχέσης αυτής στη ζωγραφική (βλ. π.χ. τα έργα του Πικάσο με τίτλο «Μητέρα και παιδί»).

Η δραστηριότητα μπορεί να εμπλουτιστεί διαβάζοντας τα νανουρίσματα και τα ταχαρίσματα που περιλαμβάνονται στη συνέχεια στο *Ανθολόγιο*. Οι μαθητές μπορούν να παρουσιάσουν τα δικά τους νανουρίσματα, να τα τραγουδήσουν, να μιλήσουν για τα συναισθήματα των μητέρων που απεικονίζονται σε πίνακες με σχετικές σκηνές.

- Ανάγνωση κειμένου «Ο παππούλης», του Βασίλη Ρώτα από το *Ανθολόγιο Α΄-Β΄ Δημοτικού*:

Συζήτηση για τους δικούς τους παππούδες και γιαγιάδες.

Εξέταση έργων ζωγραφικής που απεικονίζουν παιδιά με παππούδες και γιαγιάδες (βλ. π.χ. τα έργα του Νικολάου Γύζη «Κου-κου» και «Το παραμύθι της γιαγιάς», «Παππούς και εγγονός», του Γεωργίου Ιακωβίδη «Η αγαπημένη της γιαγιάς»). Τι ρόλο φαίνεται να έπαιζαν τα ηλικιωμένα μέλη μιας οικογένειας σε παλιότερες εποχές; Έχει αλλάξει αυτό σήμερα; Για ποιους λόγους;

Μπορούν να ζωγραφίσουν αντίστοιχες σκηνές σε μια σύγχρονη οικογένεια ή να χρησιμοποιήσουν την τεχνική δραματοποίησης «Παγωμένη εικόνα» για να παρουσιάσουν τις σκηνές αυτές.

- Παρακολούθηση προτεινόμενης ταινίας *Meet the Robinsons*.

Συζήτηση με τους μαθητές και τις μαθήτριες για τον ήρωα της ταινίας που, ενώ αναζητά τρόπο να γνωρίσει τη βιολογική μητέρα του στο παρελθόν, τελικά βλέποντας την οικογένειά του στο μέλλον 'επιλέγει' ο ίδιος την οικογένεια με την οποία θα ζήσει για πάντα.

Ας φανταστούνε κάποιες δραστηριότητες που θα έκανε ο ήρωας με τους θετούς του γονείς καθώς μεγάλωνε, συμπληρώνοντας αυτές που δείχνει στο τέλος η ταινία. Ας τις ζωγραφίσουν ή ας ζωγραφίσουν τους εαυτούς τους με τους γονείς τους σε οικογενειακές στιγμές.

- Προβολή ζωγραφικών πινάκων με θέμα παιδί, μητρότητα, οικογένεια (Αξιοποίηση γενεαλογικού δέντρου λέξεων «Οικογένεια» και «Παιδί»)

Συζήτηση για τις οικογένειες και τα μέλη τους στους πίνακες; Πώς απεικονίζονται τα παιδιά και τι συμπεράσματα βγάζουν για τις σχέσεις τους με τους μεγάλους, καθώς και για τις μορφές της οικογένειας σε διαφορετικές εποχές. Ας ζωγραφίσουν δικές τους εικόνες από οικογενειακές στιγμές με κοινό θέμα ή δίνοντας οι ίδιοι τίτλο στα έργα τους, π.χ. «Οικογενειακή εκδρομή», «Οικογενειακή γιορτή», «Οικογενειακή

βόλτα» κ.λπ. Μπορούν να συνοδέψουν τις ζωγραφιές με ένα μικρό κείμενο, τύπου καταχώρισης σε ημερολόγιο, περιγράφοντας τα γεγονότα που απεικονίζονται ή που συνδέονται με τη σκηνή της ζωγραφιάς.

4^η-5^η-διδασκτική ώρα

Β' φάση

Τα παιδιά επιλέγουν από τα προτεινόμενα βιβλία ποιο θα ήθελαν να διαβάσουν και σχηματίζονται οι ομάδες.

Γενικές ερωτήσεις σε κάθε παρουσίαση:

- Σχέσεις μεταξύ παιδιών και γονέων
- Συναισθήματα παιδιών
- Κοινές δραστηριότητες μεταξύ των μελών της οικογένειας
- Μορφή οικογένειας και εποχή/τόπος
- Πώς αποδίδονται τα παραπάνω μέσω της εικονογράφησης των βιβλίων τους.

Παρουσιάζουν τα βιβλία τους στις υπόλοιπες ομάδες, με όποιον τρόπο επιθυμούν: ομαδικό κολάζ και ζωγραφική, ανάγνωση και δραματοποίηση των σκηνών που θεωρούν σημαντικές για τις σχέσεις των ηρώων - παιδιών με την οικογένειά τους, χρήση λογισμικών κόμικς ή ζωγραφικής για να παρουσιάσουν τους ήρωες και τα κύρια επεισόδια.

Επίσης, μπορούν να ακολουθήσουν το παράδειγμα των παιχνιδιών λέξεων «Πινακοθήκη συναισθημάτων» και «Συνταγές με συναίσθημα»:

Στην περίπτωση του πρώτου παιχνιδιού, θα επιλέξουν εικόνες από τους ήρωες των βιβλίων τους (που μπορούν να σκαναριστούν από τον εκπαιδευτικό ή, απλώς, να φωτοτυπηθούν) και θα προσθέσουν λεζάντες ή φράσεις των ηρώων που να δείχνουν τα συναισθήματά τους.

Στην περίπτωση του δεύτερου παιχνιδιού, μπορούν να οπτικοποιήσουν τη συνταγή του βιβλίου τους με τα συναισθήματα των ηρώων, βάφοντας με κατάλληλο χρώμα ή ζωγραφίζοντας με σύμβολα τα συναισθήματα-συστατικά (π.χ. κόκκινο για την αγάπη ή καρδούλες) και να τα τοποθετήσουν μέσα σε μια ζωγραφισμένη κατσαρόλα με τα κατάλληλα αποσπάσματα γύρω γύρω.

6η–7η/8η διδακτική ώρα

Γ' φάση

Διαβάζουν το παρακάτω απόσπασμα: «*Τι θα πει παιδί, Κόκκινο: Ένα παιδί είναι ένας μικρός άνθρωπος. Είναι μικρό μόνο για λίγο, μετά μεγαλώνει. Αλλάζει χωρίς να το νοιώθει. Σιγά σιγά και αθόρυβα το κορμί του μακραίνει. Ένα παιδί δεν θα 'ναι παιδί για πάντα. Μια ωραία μέρα αλλάζει. Τα παιδιά βιάζονται να γίνουν μεγάλοι*», Beatrice Alemagna (2011). *Τι θα πει «παιδί;»* / μτφ Elsa Damieni, Γιώργος Κουραβέλος. Αθήνα: Κόκκινο

βλ. http://www.bookbook.gr/index.php?option=com_flippingbook&book_id=195

Στα παιδιά αρέσουν παράξενα πράγματα και έχουν μεγάλες ιδέες. Ας γράψουν μερικά παράξενα πράγματα που αρέσουν στους ίδιους ή μεγάλες ιδέες που έχουν καμιά φορά. Τι λένε οι μεγάλοι για αυτά; Πώς νιώθουν;

Να γράψουν για τη φανταστική οικογένεια που θα ήθελαν να έχουν ή που ονειρεύονται να φτιάξουν οι ίδιοι στο μέλλον και να εικονογραφήσουν με όποιον τρόπο θέλουν τα κείμενά τους. Μπορούν, επίσης, να ζωγραφίσουν τις ιδέες τους και να βάλουν λεζάντες ή σύντομες περιγραφές στις ζωγραφιές τους φτιάχνοντας ένα συλλογικό άλμπουμ οικογενειακών στιγμών 'από το μέλλον'.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Εναλλακτικά σε μια πιθανή εφαρμογή του σεναρίου σε μεγαλύτερη τάξη στο πλαίσιο της ευέλικτης ζώνης, μπορούν να αξιοποιηθούν:

Βιβλίο Γλώσσας Δ' Δημοτικού, Ενότητα 6, *Ιστορίες παιδιών*, [βλ. Ψηφιακό σχολείο](#), τα κείμενα:

- ✓ Ο 6χρονος ήρωας της Ορλέανης
- ✓ Ο αδελφός της Ασπασίας

Παράλληλα κείμενα

Πηνελόπη Δέλτα, *Τρελαντώνης*. Αθήνα: Μίνωας, 2012, βλ. [biblionet](#).

Μάνος Κοντολέων, *Ο αδελφός της Ασπασίας*. Αθήνα: Πατάκης, 1996, βλ. [biblionet](#).

Ρόαλντ Νταλ, *Ματίλντα* / μτφ Κώστια Κοντολέων. Αθήνα: Ψυχογιός, 2001, βλ. [biblionet](#).

Φιλίσα Χατζηγάννα, *Ο μεγάλος μπελάς*. Αθήνα: Ψυχογιός, 2001, βλ. [biblionet](#).

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, *Ζητείται μικρός*. Αθήνα: Πατάκης, 2011, βλ. [biblionet](#).

Ανθολόγιο Ε'-Στ' Δημοτικού, Ενότητα 3, «Η οικογένειά μας», [βλ. Ψηφιακό σχολείο](#) και Ενότητα 5, «Τα παιδικά χρόνια», [βλ. Ψηφιακό σχολείο](#)

Βιβλίο Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, Στ' Δημοτικού, Ενότητα 1: Το άτομα και η κοινωνία, κεφάλαιο 1ο «Η οικογένεια», [βλ. Ψηφιακό σχολείο](#).

Στην περίπτωση αυτή μπορούν να διαβαστούν πιο δύσκολα κείμενα και να δοθεί περισσότερη έμφαση στις αλλαγές που παρατηρούνται στο θεσμό της οικογένειας σε κάθε εποχή.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι περιορισμοί, εκτός από τις ώρες που θα πρέπει η τάξη να βρίσκεται στο εργαστήριο Η/Υ του σχολείου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aries P. 1960. *Centuries of Childhood*. Pub: Harmondsworth Penguin Education.

Καλογήρου, Τζ. & Κ. Δαλαγιάννη. (Επιμ.).2005. *Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές εφαρμογές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κανατσούλη Μ. 2008. *Η ήρωας και η ηρωίδα με τα χίλια πρόσωπα*. Αθήνα: Gutenberg – Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Κανατσούλη, Μ. 2011. Εναλλακτικές μορφές οικογένειας στη σύγχρονη παιδική λογοτεχνία, άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Κείμενα*

βλ. http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=234:2011-12-13-12-23-13&catid=58:texos14&Itemid=94

Καρπόζηλου, Μ. 1994. *Το Παιδί στη Χώρα των Βιβλίων: Συμβολή στη Μελέτη των Παιδικών Αναγνωσμάτων*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Manna, A. L. & Σ. Μητακίδου-Κοκκώνη. 1996. Το πορτραίτο του νεαρού έλληνα αναγνώστη», *Επιθεώρηση Παιδικής Λογοτεχνίας* 11, 100-114.

Marshall, J. D., P. Smagorinsky & M. W. Smith. 1995. *The language of interpretation: Patterns of Discourse in Discussions of Literature*. National Council of Teachers of English, Research Report No. 27

Παπαγεωργίου Αι. 2011. Η διερεύνηση οικογενειακών σχέσεων στη μυθολογία για παιδιά, άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Κείμενα*

βλ.

http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=233:2011-12-13-12-21-16&catid=58:tefxos14&Itemid=94

Πλιόγκου Β. 2011. Προσεγγίζοντας τη διαφορετικότητα μέσα από την εικόνα των οικογενειακών σχημάτων στα *Ανθολόγια Λογοτεχνικών Κειμένων* του Δημοτικού σχολείου, άρθρο στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Κείμενα*

βλ.

http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=235:2011-12-13-12-26-06&catid=58:tefxos14&Itemid=94

Roberts, D. R. & J. A. Langer. 1991. *Supporting the process of literary understanding: analysis of a classroom discussion*. [National Research Center on Literature Teaching and Learning], Report Series 2.15. Ανατύπ. 2000.

[http:// cela.albany.edu/support/index.html](http://cela.albany.edu/support/index.html),

Short, K. & K. M. Pierce. 1990. *Talking about books: Creating Literate Communities*. Portsmouth: Heinemann.